

Austatud lugeja!

Nii lihtsalt on juhtunud, et kirjutasin toimetaja veeru Riigikohtu 90 aasta juubelit tähistanud *Juridica* numbrile ja pidin käsu korras kuni sügiseni tagant torkima ka käesoleva, Riigikohtu 100 aasta juubelinumbri kujunemist. Kõik ei ole paraku kulgenud kava kohaselt. Väga kahju on sellest, et selle suve taevaste jõudude tahtel jäime ilma Marju Lepajõe artiklist kui kõrvalpilgust õigusemõistmisele. Lõpuks paraku luhatusid ka mitmelt teiselt tuntud mittejuristilt sellise kõrvalpilgu leidmise katsed. Kas siis tõesti õigusemõistmine polegi (enam/veel) valdkond, mille suhtes enam-vähem kõik inimesed sõna võtta sooviksid?

Mõistagi on viimase kümne aastaga Riigikohtus nii mõndagi muutunud. Nii on selle ajaga koguni kümme pensioneerunud riigikohtunikku asendunud nooruslikuma ellusuhtumisega inimestega. Selle kümnendi jooksul tuli esimest korda Riigikohtu esimeheks inimene, kes oli eelnevalt läbinud ka mõlemad madalamad kohtuastmed: Priit Pikamäe. Tuli, oli ja läks äragi – Euroopa Kohtu esimeseks Eestist pärit kohtujuristik. Tema asemel sai käesoleval aastal Riigikohtu läbi aegade esimeseks „tsiviilseks“ esimeheks Villu Kõve. Kõnealusel perioodil on muutunud seegi, et toonase 13 õigusdoktori asemel on tänase Riigikohtu teenistuses selliseid inimesi 15. On põhjust väiteks, et Riigikohus on kestvalt tänagi Eesti õigusmõtte arengu olulisimaid keskusi. Ka ühte Riigikohtu jaoks olulist (kuigi ajutist) „geopoliitilist muudatust“ ei tohiks märkimata jätta. Nimelt kolis Riigikohus käesoleva aasta alguses ajutiselt omaaegsesse vanasse ringkonnakohtumajja Veski tänaval, et ehitajad saaksid anda Riigikohtu endisele hoonele tänapäevase sisu ja ilme. Muuhulgas ehitada ka lifti eeskätt toimikuvirnade treppidel liikumise vältimiseks.

Aga muudatustest enam on Riigikohtus viimase kümne aasta jooksul kahtlemata olnud muutumatut: pingelist, kuid samas huvitavat ning sageli ainukordset tööd Eesti õiguskorra võimalikult sujuvaks toimimiseks. Mitme küsitluse põhjal võib Riigikohtust leida ka väidetavalt ühe parimatest töökeskkondadest.

Kuid millest siis *Juridica* käesolevas numbris kirjutatakse? Rõõm on esmalt tõdeda, et puhta välispilgu puudumise olukorras on vähemalt Liina Reisberg ja Tiina Hoffmann võtnud oma artiklis vaevaks nihutada juristide klassikalist lähenemisnurka. Semiootika tööriistu kasutades on nad kriitiliselt analüüsinud Riigikohtu üldkogu hiljutist samasooliste isikute kooselu puudutavat lahendit kultuuritekstina.

Marin Sedman suunab pilgu põhjalikult minevikku ja kirjutab sõjakohtute süsteemist Eesti Vabariigi esimesel iseseisvusperioodil. M. Sedmani artikli problemaatikat tänapäeva projitseerides väidab Daimar Liiv, et kujunenud keerukat julgeolekuolukorda arvestades oleks meil ehk mõistlik ajalooliste sõjakohtute asemel arendada välja hoopis laiemate volitustega riigikaitsekohus.

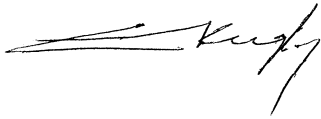
Lisaks M. Sedmanile kiikab oma artiklis mineviku suunas ka Riigikohtu halduskolleegiumi esimees Ivo Pilving, kui selgitab meile enne II maailmasõda Eesti halduskohtumenetluse loomise ja arenguga seonduvat. Ta märgib, et kuigi algselt kavandatud eraldi halduskohtusüsteemi asemel läks osaliselt hädalahendusena käiku haldusasjade lahendamine üldkohtutes, ei olevat isegi täna, sada aastat hiljem, paljudele maailma rahvastele tagatud haldusasjades sellist kaitset, nagu oli II maailmasõja eelses Eestis.

Karistusõiguslaste väärikas panus on juubelinumbris vormistatud Mario Truu artiklina määratletuse põhimõttest süüteokoosseisu sõnastamisel ja tõlgendamisel ning eraõiguslaste vähemalt sama väärikas panus Maarja Torga artiklina Riigikohtu tsiviilkolleegiumi rollist Eesti välislepingute kohaldamisel. Need on ehk kaks kõige klassikalisemat õigusteaduslikku teksti selles numbris.

Kahtlusteta õigusolustiku (aga ka ühiskonna kui terviku) jaoks väga olulist – õiguspärase ootuse põhimõttega seonduvat – analüüsib oma kirjutises Riigikohtu eelmine esimees Priit Pikamäe, kes ei pea kokkuvõttes õigeks, et senises põhiseaduslikkuse järelevalve praktikas on üksikisiku õiguspärane ootus valdavalt üles kaalunud sellele vastanduvad avalikud huvid.

Riigikohtu ja ka kogu meie kohtusüsteemi paljudest tänastest ning võimalikest homsetestki muredest kirjutab ootuspäraselt Riigikohtu praegune esimees Villu Kõve. Tema artiklist võib muuhulgas võrdlemisi selgelt välja lugeda põhiseaduslikkuse järelevalve tänase mudeli muutmise vajaduse. Samas möönab ta, et just põhiseaduslikkuse järelevalve mudeli täpsemat arengut on kõige keerulisem prognoosida. Riigikohtu ja kohtusüsteemi kui terviku ees seisvate probleemide käsitlemist kokku võttes nendib V. Kõve, et „meil on, millele mõelda. Mõelda tuleb nüüd ja praegu, mitte lükata seda kuhugi kaugemasse tulevikku. Tuleb püüda olla otsuste tegemise juures, mitte kaasalohiseja, sest muidu tehakse need valikud kohtusüsteemi eest ja tema seisukohti arvestamata“.

Veel paljudeks aastateks jätkuvalt häid mõtteid Sullegi, minu ja meie Riigikohus, selles heade mõtete linnas!

Eerik Kergandberg
endine riigikohtunik